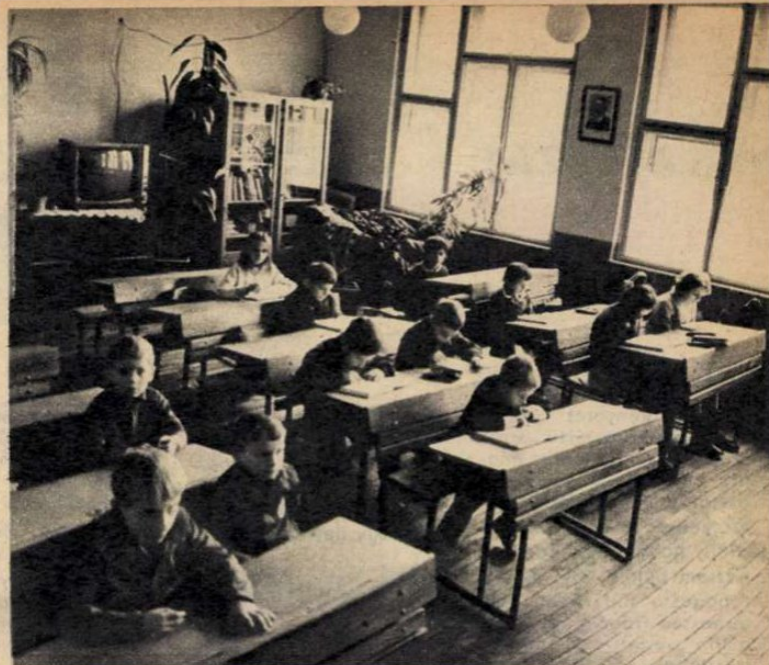

Nyelvünk tudósai sokszor joggal rónak meg bennünket, a napi események krónikáit írásaik címei miatt. Azt mondják, gyakran hangzatos, túlzó az újságcikkek címe. De néha mégis elkerülhetetlen a látszatra föltűnő cím, s nem is az újságíró-nyelv törvénye diktálja, hanem a köznapi élet egy-egy eseménye. Ez történt most is, s amint írásunkból kiderül, nincs abban semmi túlzás, ha azt írjuk: Zala megyében a jövő tanítási évtől hatvan gyerek sorsa nagyot fordul, hatvan gyermek átköltözik majd a

KUNYHÓBÓL A KASTÉLYBA

Csapiban, az általános iskolába tizennégy alsótagozatos tanuló jár, harminc százalékuk cigánygyerek

A jövő nyártól elkezdődik a kastély új, eddig legérdekesebb története

(Ifj. Soproni Béla felvételei)

Igen, hatvan Zala megyei gyerek kunyhóból a kastélyba tart. Ha a két emberi hajlék közötti földrajzi távolságot mérem, némelyik gyerek esetében nem több egy-két kilométernél, s mégis micsoda hosszú út lesz az!

A hatvan gyerek évszázadokat lép majd át, egy olyan életformát hogy maga mögött, amelynek szokásai, törvényei több száz esztendeje születtek, s vannak érvényben mind a mai napig.

Cigánygyerekekről van szó.

Zala megyében, egy kicsi kis községben, az alig néhány száz lelkes Csapiban építik az ország első általános iskolai cigánykollégiumát.

Egy kastélyt bővítenek ki, s alakítanak át erre a célra.

A kastély, vagy inkább kúria, egy Novák János nevű középirtokosé volt kezdetben, az utóbbi esztendőben pedig itt kapott helyet Csap község valamennyi „intézménye”. Orvosi rendelő, tejbegyűjtő, kultúrház, tsz-iroda, tanácsi kirendeltség, szolgálati lakás volt benne.

Néhány hónapja pedig egy rövid időre megszűnt a falak között minden élet. A lakók kiköltöztek, aztán jöttek a zalakomári kőművesek, egy fiatal építésztechnikus, Szörcsök János, s elkezdtek írni az épület eddig legértékesebb történetét.

Ámbár meglehet, a kőműveseknek talán eszébe sem jut, hogy ők voltaképpen kultúrtörténeti nevezettség részesei ezzel a munkával. Azzal, hogy a százévesnél is idő-

sebb kúriát, százöt négyzetméternyi alapterülettel bővítik, a volt mozi helyiséget három részre osztják, három hálószoba lesz belőle, hogy fürdőt, társalgót „szabnak” ki a régi úri-lakból. A kőművesek inkább gondolnak arra, hogy ugyan beválik-e majd ez az egész? Megéri-e vajon, hogy hatvan cigánygyerek taníttatásához egy ilyen nagy építkezéssel, anyagi áldozattal járuljon hozzá az ország és az az öt-hat község, amelyik elküldi majd ide fekete fűtű, kis vadócait.

Az építkezés másfél millióra kerül.

Ezenkívül föl kell még szerelni a kollégiumot a tanítás modern segédeszközeivel, kényelemmel, s azt a hatvan gyereket ruházni, étellemezni is kell.

Valóban: megéri?

Nem egy elszett, idő előtti vállalkozás ez?

Nem, nem szónoki kérdések ezek. E pillanatban még az sem bizonyos, hogy be lehet-e népesíteni ezt a kollégiumot. Mert bármennyire is hihetetlen, talán semmilyen anya nem tud úgy ragaszkodni a gyermekéhez, mint a cigány. Még akkor is, ha nem tudja megfelelően élelmezni, ruházni, gondozni odahaza. Gyermekétől megválni nem akar semmi kincsért.

Meghozza-e majd ez a kollégium a kívánt eredményt?

Csupa kérdőjel, bizonytalanság e körül minden. De tanítók, népművelők, és népfővezetők, a cigányság életével, életkörülményeivel közelebbről is foglalkozók tudják: nincs más választás. Ha úgy tetszik, a cigánygyermek számára

Zalakovári munkások építik a cigánykollégiumot

Hazafelé az iskolából a faluszéltre

A hátrányos helyzetűek között is a leghátrányosabb helyzetben a cigánygyerekek vannak

a tanulás jól feltételeit megteremteni a szocialista humanizmus parancsa.

És még valami más is... Több is és kevesebb is ennél.

Itt ezen a vidéken – a nagykanizsai járásban – az utóbbi években megkülönböztetett figyelmet szenteltek a „faluszéli társadalom” életének tanulmányozására. A vizsgálódás meglepő eredménnyel zárult.

Nézzük ennek az összegezésnek néhány tanulságát.

Szerencsére a közgondolkodás ma már teljes felelősséggel tartja számon az iskolai előmenetel szempontjából hátrányos helyzetű gyerekek sorsát. Az említett fölmérés – persze nem először, de az előzőeknél talán, beszédesebben – mutatott rá: a hátrányos helyzetű gyerekek között is a leghátrányo-

sabb helyzetűek a cigánygyerekeknek van. A cigánycsaládokban nevelt gyerekeknek. Egy, a Társadalmi Szemlében megjelent tanulmány szerint ez a hátrány már az anyaméhben belüli fejlődési szakaszban elkezdődik, s a későbbiekben sem csökken, ellenkezőleg, egyre nő. A cigánycsaládban nevelt gyerek hatéves korára – a pedagógusok szakmai kifejezésével élve – „iskolaéretlen”.

Egy kimutatás szerint a nem cigánygyerekek átlagos tanulmányi eredménye 3,6 volt, az ugyanott tanuló cigánygyerekeké 2,2.

És még ezt is emberfölötti eredménynek kell tekinteni a kis gyámoltalanoktól. Hiszen a cigánygyerek családi körben aligha kaphat segítséget, támogatást. Kitől is kaphatna? A nagykanizsai járás-

ban a cigány szülők hatvankét százaléka analfabéta. Szintén az említett tanulmány – Kotnyek István tanár, járási művelődésügyi osztályvezető kitűnő írása – szerint ilyen környezetben a gyerek csak biológiai gondozásban részesülhet, ezt a hátrányt az iskola, a jelen formációban semmiképpen nem tudja megszüntetni.

Ez volna tehát a dolog egyik oldala.

A másik: szintén kanizsai felmérés szerint az utóbbi öt év alatt a cigánytanulók száma az általános iskolákban megkétszereződött, a nem cigánytanulóké pedig csökkent.

Tekintélyes sereg immár a cigánygyerekek népsége. Ma még többnyire csak utcán kószáló, vagy jobb esetben iskolába járó kis emberpalánták, de holnap, holnap-

után, felnőtt, teljesjogú állampolgárok lesznek, akik előtt még szélesebbre kell tárni az egyenjogúság kapuját a gyakorlatban is.

Csapiban az első cigánykollégium épül, látszatra tíz-tizenkét közműves munkálkodik rajta, valójában az egész társadalom. A Művelődésügyi Minisztérium egymillió forintot adott az építkezéshez, a szükséges pénz további részét a környező községek lakói adják össze, de ezentúl: ahhoz, hogy a falakon belül is, a kollégium falain belül is értelmet nyerjen ez a vállalkozás, legalábbis itt, ezen a vidéken, mindenkinek segíteni kell.

Segíteni abban, hogy a közvélemény megértéssel, jóindulattal vegye körül ezt a kollégiumot a falakon belül és kívül élő cigánygyerekeket.

Ibrányi Tóth Béla